

Måldokument

MÅNGKULTURELLA
FINSKA
FOLKHÖGSKOLAN
i Göteborg

1999 års upplaga

Förord till 1999 års upplaga av måldokument för Mångkulturella Finska folkhögskolan

Vår måldokument skrevs vid den tid, verksamhetsåret -91/92, då den finskspråkiga folkhögskoleverksamheten i Göteborg efter drygt 10 års existens nyligen blivit en självständig folkhögskola. Mycket har hänt sedan dess och mycket har också förändrats. Vår verklighetsuppfattning och uppfattningen om skolans mål, målgrupp och verksamhet likaså. Ändå håller vi fast vid de principer som vi i början ansåg vara vägledande för skolans verksamhet inom den sverigefinska minoriteten. Vi deklarerar därför nu bestämt att vår skola framledes är en folkhögskola för hela invandrarkollektivet. Det som i det ursprungliga måldokument enbart handlar om den sverigefinska befolkningen ska framledes i stort förstås omfatta hela invandrarkollektivet.

Definitioner

Skolans styrelse har bl.a. deklarerat följande: Fast Finska folkhögskolan har en klar sverigefinsk profil bör skolan hålla sina dörrar öppna för alla invandrare. Den bör vara lyhörd för de olika bildnings- och utbildningsbehov som finns i hela invandrarkollektivet. Och alldeles särskilt bör skolan i framtiden fungera som mötesplats för olika etniska grupperingar. Skolan bör sträva efter att anordna utbildningar som stärker invandrarkollektivets förmåga att få del av makt och demokrati i Sverige.

- Som den mest etablerade invandrargruppen har vi också förpliktelser mot andra invandrare; mycket av det som vi har åstadkommit på institutionsbyggandets område (utbildning, barn- och äldreomsorg) kan vara möjliga lösningar - efter behövliga omformationer - också för de andra invandrargruppernas levnadsproblem.

Såväl i det praktiska skolarbetet som i skolans måldokument har skolan profilerat sig som sverigefinnarnas utbildnings- och kulturcentrum. Under de senaste åren har skolan dock delvis blivit en institution där även andra invandrargrupper blivit delaktiga av skolans verksamhet. Utvecklingen som i början var spontan - t.ex. de finskspråkiga eleverna räckte inte till för att alla planerade kurser skulle kunna anordnas - har lett till att skolan mer och mer blivit hela invandrarkollektivets skola. I verksamheten strävar vi medvetet efter att vara inspirationskälla och kraftcentrum för sådana idéer och verksamheter som syftar till att förstärka hela kollektivets vilja till delaktighet och inflytande i det svenska samhället.

- Det framväxande mångkulturella samhället, där invandrarna utgör det nya inslaget, kommer inte att vara särskilt demokratisk om invandrarerna inte har möjlighet att själva utforma idéer och organisationsformer som motsvarar vår strävan efter ett samhälle där även invandrare är med och bestämmer. Finska folkhögskolan har som en av sina allra viktigaste uppgifter att sprida kunskaper och färdigheter bland invandrarna så att deras samhällsliga delaktighet förstärks.

- Skolans huvuduppgift är att vara en plantskola för den framväxande rörelsen bland invandrare för etnisk demokrati.

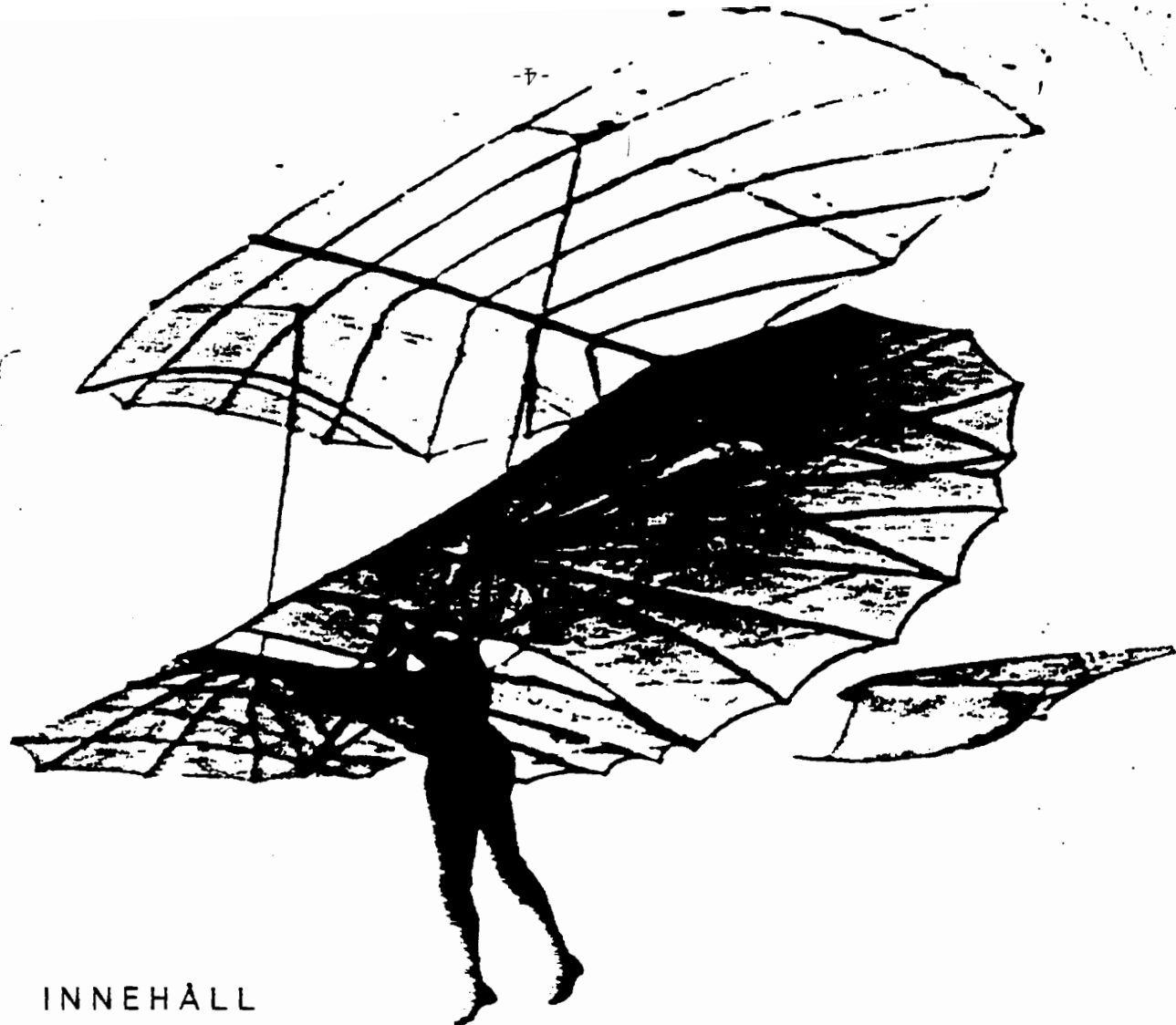
Vid sidan om detta uppgift anordnar Finska folkhögskolan också utbildningar som gör det möjligt för invandrare att komma in i vid högre, yrkes- eller akademiska utbildningar.

Skolans ambitioner kan kort definieras med följande:

Skolan har en klar invandrarprofil (eleverna ska huvudsakligen rekryteras bland invandrare), språkprofil (modersmålet och svenska), minoritetprofil (studierna på skolan ska syfta till förverkligandet av sverigefinnarnas strävan efter legal minoritetsstatus och etnisk demokrati där alla invandrargruppers behov av makt och delaktighet beaktas).

Enligt uppdrag

A.S.

INNEHÅLL

Inledning	1
Finska folkhögskolans uppgift	2
Särskild idéinriktning	4
Resurscentrum	4
För vem?	5
Korta och långa kurser	5
Särart och utmaningar	6
Folkhögskolans allmänna bildningsprogram	7
Kultursyn	
Människosyn	
Samhälssyn	
Kunskapssyn	
Vad är folkbildning	11
Grunddokument	13

Finska folkhögskolans bildningsprogram

Finska folkhögskolan tillhör landets yngsta folkhögskolor. Skolan har som huvuduppgift att med den nordiska folkhögskoletraditionen som bas arbeta i storstadsmiljö, med första och andra generationens sverigefinnar som målgrupp och hela minoritetssamhället som arbetsfält.

Detta måldokument är ett led i skolans strävan att analysera och diskutera en ideologisk bas för såväl skolans inre arbete som utåtriktad verksamhet, och utgör även en grund för skolans personalpolitik.

Dokumentet har utformats med den tidigare Folkhögskoleförordningen som grund, bearbetats med hänvisningar till Folkhögskoleutredningarnas betänkanden under 70- och 90-talen, och kompletterats med ~~idém~~material från aktiva och progressiva folkhögskolors aktuella bildningsprogram. Särskilt Valla folkhögskolas program har påverkat såväl formuleringar som innehåll i den allmänna delen.

Detta grundmaterial har bearbetats av skolans programgrupp (AS, DW) mot bakgrund av de erfarenheter de första sju årens verksamhet i industristaden Göteborgs nya förorter gett. Skolan verkar således i en för folkbildningen icke-traditionell, urban miljö, och bland en folkgrupp som saknat folkhögskolans tradition och möjligheter.

Denna version föreläggs skolans styrelse för första gången 27/6 -92; - det är inte givet att ett bildningsprogram någonsin kan få en slutlig form.

Finska folkhögskolans uppgift

En av Finska folkhögskolans viktigaste uppgifter är att stärka den finska minoritetens självkänsla och frigöra de krafter som hittills inte kunnat utvecklas i en invandrarsituation. Detta är en grund för att minoriteten skall kunna skapa och utveckla medborgerliga rättigheter.

Demokratisk uppfostran är en väsentlig uppgift - demokratin finns inte någonstans en gång för alla, utan måste errövrats av varje människa, varje grupp, gång efter annan. För att göra demokratin möjlig krävs människor som kan hävda sin åsikt och sina ställningstaganden samt respektera andra i ett ofta konfliktfyllt samspel.

På så sätt medverkar vår skola till att människor blir självständiga och utvecklar kunskap, förmåga liksom fantasi och kraft att utveckla samhället. Eftersom skolans arbete berör hela den sverigefinska minoriteten och dess olika skiktningar och sammanslutningar, utgör den en naturlig samlingsplats för presentation och prövning av gamla och nya ideologier och deras bärkraft i en konkret vardag.

Finska folkhögskolan bör främja demokratisk bildning och ökad jämställdhet. Verksamheten är förankrad både i närsamhällets självupplevda och faktiska bildningsbehov, och i hela kulturminoritetens gemensamma demokratisträvan.

Detta gör att de som studerar vid Finska folkhögskolan direkt blir engagerade i ett bildningsarbete som leder till aktiv handling.

Särskild idéinriktning

Finska folkhögskolans idéinriktning utgår från en etnisk-demokratisk grundsyn, som kan karakteriseras som en kamp för minoritetens ställning. Varje folk och etnisk grupp har en okränkbar rätt att själv utforma och utveckla sin egen kultur, och därmed berika det omgivande samhället med sina resurser. Detta har inte varit självklart under de århundraden finnarna utgjort en del av Sverige, och är det heller inte idag, varför skolans studerande måste utrustas med den kunskap som är nödvändig i kampen för den egna, medvetna existensen.

Minoritetspolitiskt resurscentrum

Finska folkhögskolan är ett minoritetspolitiskt resurscentrum med tyngdpunkten i verksamheten på det lokala planet. Skolan skall lokalt hävda de principer som fastställs i idéprogrammet, och i den egna vardagsmiljön utveckla sådana metoder och lösningar som kan vara mönsterbildande för ett riksomfattande arbete. För en minoritet är det viktigt och centralt, att varje medlem är medveten om hela problematiken, och att en minoritet aldrig kan nöja sig med att majoritetssamhället dikterar dess existensvillkor. Således är det uppenbart, att ett utvecklingscentrum inte skall acceptera centralstyrning och enhetslösningar. Tanken att någon grupp inom en minoritet skall kunna ha ett avgörande inflytande strider inte bara mot demokratisynen utan är också ödesdiger för minoritetens fortsatta existens.

Skolan skall arbeta med aktuella frågor och för sin del medverka till att

aktuella, lokala brister i samhällstjänsten blir åtgärdade.

Lika viktigt är att skolan deltar i uppbyggandet av en landsomfattande representationsreform, som garanterar att hela minoriteten kan göra sig hörd och gällande såväl lokalt som i rikspolitiken - att minoriteten uppfattar demokrati och parlamentarism som ett normalt förhållningssätt. Ett mål för detta arbete är kulturell autonomi.

För vilka människor ?

Friska människor med god grundutbildning, rätt kön, god ekonomi, rätt modersmål och rätt adress har lätt att hävda sig i samhället. Betydligt svårare är det för den som saknar dessa förutsättningar. I all rekrytering av studerande till skolans långa årskurser måste utgångspunkten vara att prioritera människor med bristfällig eller kort skolutbildning, kvinnor, äldre och på olika vis handikappade.

Långa kurserna är basen för verksamheten

De allmänna kurserna har under skolans alla verksamhetsår utgjort basen för arbetet. Vid sidan av dessa två långa kurser finns vid skolan även en afašilinje, som syftar till kommunikativ och psykosocial rehabilitering av finskspråkiga, ofta flerhandikappade afatiker, och medverkar till att integrera dessa studerande i skolans övriga studie- och samhällsarbete. Afašilinjen är således en del av skolans allmänna kurser.

Afatiker har därtill ett eget mål: Att bli accepterade som individer, med insikter om de egna begränsningarna. I skolans uppgifter ingår att öka den samhälleliga medvetenheten om afasi inom en språklig minoritet, och att medverka till uppkomsten av egna rehabiliteringscentra.

Uppbyggnaden av skolan förutsätter, att kursuppläggningsen kan ändras från tid till annan, dock med den huvudinriktningen att allmänna kurser utgör basen för skolans arbete.

Korta kurser

Skolans kortkursverksamhet är under uppbyggnad, och har hittills koncentrerats till kunskapssökande i och kring de projekt skolan initierat. Denna praxis kan anses vara ledande även vid planering av kommande verksamhet.

Finska folkhögskolans särart och särskilda utmaningar

Finska folkhögskolan tillkom utifrån ett lokalt tryck, växte och stabiliserades utanför de existerande organisationerna, och bevisade sin nödvändighet i ett vardagligt, självständigt arbete, vars värde successivt blev erkänt av såväl majoritetssamhället som egna institutioner och sammanslutningar.

Finska folkhögskolan är ett suveränt, kritiskt folkuniversitet. Skolan har därför också en självskriven rätt att vara kritisk inom det sverigefinska kulturfältet. Skolan styr sitt eget arbete i största möjliga utsträckning. Av hävd är folkhögskolans lärarlag - i samråd med skolans studerande - suveränt i frågor som gäller skolans inre liv, men har även ett avgörande inflytande i diskussioner om minoritetspolitiska strategier och vardaglig taktik.

Finska folkhögskolans huvudman har härvid som sin viktigaste uppgift att skydda och garantera verksamheten, att tillföra verksamheten resurser och konstruktiva idéer.

Allmänt om folkhögskolans bildningsprogram

Människan är en ständigt skapande individ, som utifrån en grundläggande nyfikenhet försöker förstå vilka möjligheter som föreligger när det gäller att förändra och utveckla de egna livsförhållandena.

Folkhögskolan som en hundraårig nordisk företeelse har härvid utgjort en bildningskälla, och en viktig möjlighet för de mest olika människogrupper att utveckla egna kunskaper, som mycket ofta varit i kontrast till de i samhället generellt etablerade uppfattningarna.

Detta är en viktig del av folkhögskolans ideologiska grund, liksom en del av basen för skolans framtida uppgift.

Utifrån denna fria kultursyn utvecklar också Finska folkhögskolan sitt bildningsprogram, som i sin tur påverkar skolans verksamhet. Men ett bildningsprogram utan en näraliggande, konkret verklighet är endast ord, varför det är lika naturligt att verkligheten påverkar programmen.

Vårt bildningsprogram kan därför endast klargöra vilka utgångspunkter som bildar basen för Finska folkhögskolans arbete, och vilka ideer och arbetssätt skolan vill prioritera.

Kultursyn

Genom vår existerande kultur - vårt sätt att leva, våra värderingar och förhållanden till andra människor - har kunskap på gott och ont förts vidare från generation till generation. Hur vi formar vårt samhälle är en utpräglad kulturfråga. Det existerar närmast alltid en dominerande kultursyn i samhället, som styr vardagliga handlingar och fysiskt och socialt samhällsbyggande. De kulturella grundvärderingar, som formats av religioner och politiska ideologier, har under de senaste årtiondena ändrats radikalt. Gamla livsmönster bryts, individer och hela samhällen upplever kriser.

Ingen kan med någon säkerhet veta vilken kunskap av den hon redan förvärvat kan bli användbar i en nära framtid - ingen människa kan uppleva sig som färdig, i ordets två betydelser. Samhället har blivit alltmer komplicerat, förutsägbarheten har minskat. Någon gång har ökat utrymme skapats för godtycke och fördomar.

Budskapsfloden strömmar över oss, och ändrar riktning . Samtidigt ökar behovet av egen kritisk granskning och delaktighet. Förmågan att sätta ihop olika delkunskaper till en helhet blir till en utmaning.

Att poängtera den enskilda människan som a k t i v skapare av sin kultur är likväl lika angeläget som någonsin tidigare: I folkhögskolans kultursyn ingår, att individer och grupper inte skall leva som passiva konsumenter och utnyttjade åskådare i en samhällsförändringsprocess.

Människosyn

En utgångspunkt för folkbildningen och arbetet på Finska folkhögskolan är en humanistisk människosyn. Vi vill betona, att människan är en aktiv och skapande individ, som har inneboende resurser att värdera och forma sitt liv.

Vi vill i vardagen realisera denna humanistiska människosyn, och aldrig se människor som föremål eller redskap. Det är omoraliskt och orättfärdigt att klassificera människor som endast arbets-g i v a r e och arbets-t a - g a r e, eller enbart som lärare och elever, att utnyttja sin medmänniska som objekt, i egna syften. Detta är ett sätt att beröva henne den viktigaste komponenten av människovärdet.

Människan är en biologisk, men i ännu större grad en social varelse.

Hon är därför en produkt av idéer och handlingar. Dessa i sin tur är ett resultat av de sociala förutsättningar som kulturen gett och ger.

Människan kan och bör överskrida de av samhället och den rådande kulturen uppställda begränsningarna - även lagarna - och förändra sin situation.

Människan är i första hand formad av samhällets historiskt-materiella utveckling. Hon utvecklas i växelverkan med andra människor och sin omvärld.

Genom konkreta handlingar och i en kollektiv process kan både individer och grupper förändra omvärlden och sig själva. Människan ingår i ett sammanhang, en helhet, där hon ständigt måste välja mellan olika existentiella möjligheter som kan göra henne både bunden och fri.

Varje människa har rätt till ett eget liv. Ingen skall få berövas det genom manipulation eller övergrepp. Hon skall inte tvångsmässigt underställas någon annans vilja eller makt. Detta gäller även enskilda grupper i samhället: Principen måste hävdas starkt av en språklig eller kulturell minoritet. Men detta innebär också att varken individer eller grupper kan kräva några privilegier på bekostnad av andra, och att denna princip om frihet ytterst är en fråga om att samordna de egna frihetssträvandena med andras.

Människan har ett grundläggande behov att uppleva en delaktighet i ett större kulturellt sammanhang, och ett behov av möjligheter att pröva sina värderingar och åsikter, att skapa och producera i relation till andra, att se sig själv som en del av en meningsfull helhet. Hon har behov av att nå fram till en rimlig verklighetsbild - ett livsmönster som ger möjlighet att intellektuellt förstå omvärlden, att få impulser för ett aktivt handlande. Varje människa har alltid möjligheter till utveckling och större resurser än hon för tillfället utnyttjar.

Samhälssyn

Om en människa eller en grupp av människor inte skall bli redskap för andra, krävs ett samhälle som vill realisera ekonomisk, politisk, social

kulturell och etnisk demokrati. Hur ett sådant samhälle skall utformas för att bäst gynna även minoritetens rättigheter är inte självklart. Självklart är däremot, att ett sådant arbete aldrig får stanna vid det som är.

Folkbildningen verkar i ett postindustriellt samhälle, som till mycket stor del präglas av ett marknadsekonomiskt tänkande och handlande. Detta innebär att vi lever i - och omedvetet riskerar att reproducera - det rådande samhällets ideologier och gällande värderingar.

Om Finska folkhögskolans verksamhet baseras på folkbildningens relativa frihet, ger detta skolan något större möjlighet än andra skolformer att agera och utveckla egen kunskap, som är kritisk till etablerade system och maktstrukturer.

Finska folkhögskolan kan genom ett medvetet genomfört bildningsprogram markera sin profil och särart. Ett krav på ett aktivt samhällsengagemang och konkreta politiska ställningstaganden strider inte mot en partipolitisk obundenhet, inte heller mot obundenhet gentemot centrala intresseorganisationer eller etablerade samfund och rörelser.

Finska folkhögskolan strävar för sin del aktivt för ökad ekonomisk, kulturell, social och etnisk demokrati, och vill direkt bidra till att stärka den sverigefinska kulturminoritetens politiska resurser. Vidare, att medverka till en jämnare fördelning av makt och möjligheter.

Detta är också en fråga om den syn på kunskap som utvecklats under skolans första sju verksamhetsår.

Kunskapssyn

Våra ställningstaganden beträffande människo- och samhällsynen får således konsekvenser för värdering av all kunskap - vad som är värt att veta och kunna. All kunskap är inte lika angelägen.

Finska folkhögskolan

- bör prioritera sådan kunskap som gör det möjligt för individen och gruppen att värja sig mot att bli redskap för andra människor. Kunskap som gör det möjligt att ta vara på egna och gruppens rättigheter, att aktivt påverka egen och samhällelig utveckling,
- sådan kunskap som gör att individen kan placera sig själv i tillvaron biologiskt, historiskt, geografiskt och socialt,
- sådan kunskap som gör den sverigefinska minoriteten medveten om den sociala miljön, de lokala och globala sammanhangen, liksom om de etniska konflikternas existens och orsaker - kunskap som stimulerar till aktiv påverkan av samhällsutvecklingen och viljan till social handling,
- sådan kunskap som gäller fördelningsproblem, sociala relationer, samlevnadsfrågor, resursfrågor och världs- och livsåskådningsfrågor,
- sådan kunskap som gäller frihet och rättvisa, våld och förtryck, fredsfrågor, nationella och internationella maktstrukturer, samt
- sådan kunskap som vidgar individens möjligheter att göra egna iakttagelser, och skapar möjligheter för en etnisk minoritet att föra vidare sitt språk, sådant kulturarv och sådan historisk kunskap som har betydelse för självförståelsen.

Folkbildningen består aldrig enbart av kurser. Finska folkhögskolan betonar det livslånga lärandet, och vill skapa förutsättningar för ett eget, aktivt och kontinuerligt kunskapssökande.

Denna syn dörutsätter ett brett kunskapsbegrepp.

Kunskap erövrade genom litteraturstudier är endast ett sätt. Deltagarnas egna kunskapsresurser är en lika viktig källa.

Kunskap bör och kan vinnas genom undersökande arbetssätt, genom verklighetsstudier och praktisk aktion. Erfarenheter och information måste bearbetas, bedömas och utsättas för kritisk reflektion. Syftet är ett eget, självständigt ställningstagande. Först då utvecklas en handlingsberedskap. Detta innebär att olik kunskaper och erfarenheter sammanförs till en helhet, som kan ge sammanhang, överblick och användbara färdigheter.

Studierna vid Finska folkhögskolan skall innebära, att kursdeltagarna får möjligheter att uppsöka, bearbeta och analysera ny information, som leder till egna insikter, och en kritisk hållning till både vetenskaplig forskning och sådana vardagliga föreställningar som alltför ofta tas för givna.

Vad är folkbildning ?

Folkbildning är en ideologiskt fri och obunden bildningssträvan som idémässigt utgår från folket och genomförs av folk för dess egen skull.

F o l k i denna bemärkelse avser människor, som inte ingår i etablerade maktstrukturer , utan istället ofta blir ett objekt för dessa. Detta innebär, att folkbildningen skall utgöra ett livsstöd för människan, säkra hennes subjektiva identitet och stärka hennes människovärde.

Självständiga studier, eget tänkande och egna ställningstaganden är grundläggande för en kollektiv bildningsprocess. Kännetecknande för all folkbildning är frivillighet. Deltagandet är alltid frivilligt.

Studierna skall leda till individen utvecklar ett kritiskt och reflekterande tänkande om de egna förutsättningarna och omvärldens möjligheter. Dessa tankar bör även vara vägledande för folkhögskolans allmänna bildningssträvan.

Folkhögskolans allmänna grunddokument

Folkhögskoleförordningen är ett gammalt dokument, allmänt och vidsynt formulerat, och har avsiktligt lämnat möjligheter till tolkning. Kring detta dokument, som formellt inte längre existerar, men som alltför har

betydelse, har traditionellt rätt bred enighet. Förslagen till ändringar under åren har varit få och av rent formalistisk karaktär. Grundtankarna i denna slopade statliga förordning förs idag vidare av folkbildningens egen huvudorganisation. Den ideologiska utgångspunkten är att folkhögskolan skall

- *främja allmän medborgerlig bildning.*

Begreppet *a l l m ä n* innebär, att skolan bör ha bredd i ämnesval och i belysningen av enskilda ämnen samt eftersträva ett tvärvetenskapligt innehåll i studierna. Folkhögskolan utgår mer från deltagarnas upplevda problem än från någon ämnesspecifik indelning. Det andra centrala ordet *m e d b o r g e r l i g* syftar på människan som samhällsvarelse och hennes liv i förhållande till andra människor i det politiska livet: I samhället. *B i l d n i n g* i sin tur betecknar ett förhållningssätt till omvärlden som innefattar kunskaper och insikter om livet, vardagen och det egna skapandet.

Verksamheten även vid Finska folkhögskolan skall till innehåll och form vara sådan, att den

- *ökar den studerandes medvetenhet om sina egna och omvärldens villkor*

Studierna bör därför innehålla moment som gör det möjligt att se och analysera människans livssituation i förhållande till den sociala omgivningen - att se sig själv som en del av helheten. Vidare: Att se hur ett samhälle kan byggas utifrån ett solidariskt perspektiv och inte främst för tillväxt av materiell standard.

- *vidgar förmågan att känna och uppleva*

Att utveckla en konstnärlig kunskap är något vidare än att behärska olika tekniker för att framställa musik, bilder eller texter. Konstnärlig kunskap handlar om att i vid mening utvecklas som människa, att våga

ge av sig själv, att våga stå framför andra, att vilja delta i estetiska arbetsprocesser och att på det sättet utveckla förmågan till ett reflekterande, generöst förhållningssätt till omgivningen.

- utvecklar kritiskt omdöme, självständighet och samarbetsförmåga

Finska folkhögskolan bör i all sin verksamhet stimulera de studerande att ifrågasätta och kritiskt granska uttalanden och upptäcka värdeomdömen i fakta och faktaurval. Genom diskussioner och egna undersökningar ska de studerande ges tillfälle till egna ställningstaganden. Tillsammans med andra prövas argumetyen och samarbetsförmågan utvecklas. Målet är alltid fria och självständiga människor - grunden för en fungerande demokrati.

- stärker viljan och förmågan att i solidaritet med andra aktivt påverka arbetsliv och samhälle

En humanistisk grundsyn och en demokratisk insikt ger förutsättningar för att de studerande skall våga bli trygga och aktiva i arbete och samhällsbyggande som vilar på en solidarisk mänsklig grund.

- I begränsad omfattning kan Finska folkhögskolan ge yrkesinriktad utbildning

Under förutsättning att den ideologiska grunden för skolans verksamhet överensstämmer med målen för en särskild yrkesutbildning är enstaka utbildningsprojekt möjliga att genomföra vid Finska folkhögskolan.

Skolan verkar för att aktivt förbättra villkoren för kultur, information och all övrig samhällelig service på modersmålet.

- verksamheten skall bedrivas i en anda av tolerans och respekt för oliktankande, samt utformas så att allsidighet i undervisningen eftersträvas

Detta är en viktig grund för all folkbildning och därigenom för de uppgifter som skall förverkligas på Finska folkhögskolan.